

Warszawa, 31 marca 2020 r.

STATUS UCHODźCY A PRAWO DO PRACY

OPINIA STOWARZYSZENIA INTERWENCJI PRAWNEJ

Na podstawie art. 13 ustawy z dn. 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1666 z późn. zm. – dalej: u.u.c.o.) osobie, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z przyczyn wskazanych w ustawie nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju, nadaje się w Polsce status uchodźcy.

Status uchodźcy przyznawany jest bezterminowo, jego beneficjent może zostać go pozbawiony jedynie w przypadkach enumeratywnie wskazanych w art. 21 u.u.c.o.

Z kolei zgodnie z art. 89i ust. 1 u.u.c.o., cudzoziemcowi, któremu na terytorium RP nadano status uchodźcy, wydaje się kartę pobytu – jako dokument potwierdzający jego tożsamość, legalne przebywanie w Polsce oraz uprawnienie do przekraczania granicy państw obszaru Schengen (łącznie z okazaniem paszportem). Cudzoziemiec taki otrzymuje również genewski dokument podróży, który zastępuje jego paszport wydany przez władze kraju pochodzenia.

Należy w tym miejscu podkreślić, że źródłem prawa do bezterminowego pobytu na terytorium RP jest decyzja o nadaniu statusu uchodźcy, nie zaś karta pobytu. Cudzoziemcy, którzy posiadają status uchodźcy na terytorium RP, obowiązani są do dokonywania wymiany karty pobytu po upływie 3 lat okresu jej ważności. **Nie świadczy to jednakże w żadnym wypadku o istnieniu związku pomiędzy ważnością takiego dokumentu identyfikacyjnego, a prawem jego posiadaczy – osób, którym nadano w Polsce status uchodźcy – do legalnego pobytu na obszarze RP.** Czynność ta ma charakter zbliżony do procedury odnawiania przez obywateli polskich ich dowodów osobistych po upływie terminu ich ważności, co jednakże nigdy nie wpływa na status prawny ich posiadaczy.

Cudzoziemiec, posiadający decyzję o nadaniu statusu uchodźcy, posiada prawo do pracy bez zezwolenia na terytorium RP, co wynika z art. 87 ust. 1 pkt 1 ustawy z dn. 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1482 z późn. zm. – dalej: u.p.z.): (...) *Cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli: (...) posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej.*

Należy zwrócić uwagę na okoliczność, że cytowany powyżej przepis stanowi regulację szczególną do normy prawnej wyrażonej w przepisie art. 88 u.p.z., gdzie określono katalog sytuacji, w których – dla zgodnego z prawem wykonywanie pracy przez cudzoziemca – wymagane jest uprzednie uzyskanie przez niego zezwolenia na pracę. Zarówno wykładnia językowa, jak i – stosowana pomocniczo – wykładnia funkcjonalna i systemowa przywołanych powyżej przepisów pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, iż ustawodawca polski zwolnił cudzoziemców, którym nadano status uchodźcy, z obowiązku uzyskiwania zezwolenia na pracę, otwierając tym samym dostęp do polskiego rynku pracy dla tej kategorii osób. Osoby korzystające z ww. zezwolenia mogą wykonywać pracę na tych samych warunkach i prawach, które obowiązują w stosunku do obywateli polskich, w szczególności – wykonywać zatrudnienie zarówno na podstawie stosunków cywilnoprawnych, jak i umowy o pracę, w tym zawieranej na czas nieokreślony. **Na legalność zatrudnienia nie wpływa fakt tymczasowego braku posiadania ważnej karty pobytu, spowodowany np. nadmierną przewlekłością, niezawinioną przez cudzoziemca, w procesie jej wydawania przez stosowny urząd, gdyż prawo pracy wynika z posiadania statusu uchodźcy nie zaś ważnej karty pobytu.**

Reasumując, osoba, której Polska nadała status uchodźcy, posiada prawo bezterminowego pobytu na terytorium RP oraz prawo do wykonywania pracy bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę. Korzystanie z tych uprawnień nie zostało uzależnione od posiadania ważnej karty pobytu.